

רסקין שי' בספרו על הסידור וכן הגרי"ש גינזבורג שי' ב'התקשרות' לא ראו שיש כאן מקום לדייק מאדה"ז דלא כמו שכתבו כל הפוסקים וכנ"ל.

ועד"ז בנוגע למקום אמירת הרחמן, הנה מי שלדעתו "נראה לי" של האדר"ת, תופס יותר מקום מאשר מה שכתבו בפשיטות היעב"ץ והשולחן שלמה והבית אפרים והערוך השולחן והמ"ב והרא"ח נאה ועוד ועוד, יהי' לו אשר לו, אבל באמת אין כאן מקום כלל לספק³.

ובנוגע לביאור הגרעב"ש שהראפ"א כותב שאינו מבין "וואס קוועטשט מיר" ומדוע אני "ממאן לבאר הדברים באופן שיהא ל' הפוסקים מדוייק בתכלית" הנה כבר ביארתי בזה די והותר איך שהדברים יוצאים לפי ביאור הנ"ל ההיפך ממדוייק בתכלית, ודי לראות את הכרכורים שעשה הראפ"א בדבריו האחרונים כדי לבאר לשון הרמ"א, "והכי נהוג" כדי להבין זאת. ואת והב בסופה. ובא לציון גואל.

בדין גוש לשי' אדה"ז [גליון]

הרב זלמן משה אברהם

'כולל מנחם' שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר

בגליון הקודם (עמ' 67 ואילך) כתב הרב מ.מ.ו. שי' להוכיח שי' אדה"ז בדין בישול בדבר גוש שאינו סובר כשי' הרש"ל (פרק ג"ה סי' מד) ואו"ה (כלל לו דין ז) שאין לדבר גוש דין כלי שני כל זמן שהיד סולדת בו (דליכא דפנות המקררות).

ודייק שני דיוקים בלשון אדה"ז בהל' פסח (סי' תמוז סכ"ב) "אבל אם לא הסיר החטה מן התרנגולת עד שנכנס הפסח אע"פ שהוציא את

---

(3) ויש להוסיף, שהטעם לזה בפשטות הוא משום דנראה מזה שכל שאר הרחמן שבאים בזמנים מיוחדים יש להם מקום מיוחד ששם הם נאמרים לפי שינויי הזמנים. ויש את אותם הרחמן שיש להם סדר קבוע שנאמרים בכל הזמנים בלי שינויים, ולכן מסתבר שגם בחנוכה כשמזדמן שצריך לומר הרחמן מיוחד לחנוכה, הרי שמקומו בין כל שאר הרחמן שנאמרים בזמנים מיוחדים, ולא ביחד עם אותם הרחמן שנאמרים בקביעות. וגם להעיר ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע (נדפס באג"ק שלו ח"א עמ' רב ואילך) בענין איך הסדר שאומרים בהרחמן קשור לעשר ספירות ע"ש. וגם זה מסביר למה לא כדאי לשנות שם הסדרים ולהכניס שם לפעמים בהתחלה הרחמן אחר. וק"ל.

התרנגולת מהקדירה קודם כניסת הפסח והניחה בקערה בלא רוטב אם כשנכנס הפסח היתה התרנגולת עדיין חמה בכדי שהיד סולדת בו אפילו לא היתה חמה אלא רגע אחד הרי באותה רגע שבתוך הפסח חזרה החטה ופלטה טעם משהו לתוך התרנגולת ואוסרת את כולה אם התרנגולת היא שמינה ואם היא כחושה צריך להסיר ממנה במקום החטה כעובי רוחב אגודל ולמנהג מדינות אלו שאין מחלקין בין כחושה לשמינה הרי כל התרנגולת אסורה בכל ענין".

א. מההדגשה "חזרה החטה ופלטה" רק "טעם משהו לתוך התרנגולת" היינו שאינה פולטת טעם האוסרת בשאר איסורים, רק "טעם משהו" שאינו אסור אלא בתוך הפסח. ואם ס"ל כדעת הרש"ל ואו"ה, היתה פולטת טעם גמור בתרנגולת - כיון שהוא דבר גוש והיסל"ב.

ב. ממה שהתרנגולת אינה נאסרת מהחטה מיד בהסרתה מהקדירה בערב פסח רק "כשנכנס הפסח", ואם איתא שסובר כדברי הרש"ל ואו"ה היה צריך לאסור מיד בהסרתה מהקדירה וכמ"ש רעק"א בהלכה זו (סק"ח) "דמיד שהוציאו מהרוטב והיא רותחת עם החטה הוי כצלי ונאסר כדי נטילה וששים".

וכתב לבאר טעמא דהלכתא (טעם שלא מוזכר בש"ס ופוסקים ואמרו מדעתו ולכאוי אינו מסתבר כלל), דהגם שיש לתרנגולת דין כלי שני (לאחר שהוסרה מהקדירה) שאינו מבליע טעם גמור לתוך התרנגולת (כיון שאין הדין [לשי' אדה"ז] כשי' הרש"ל ואו"ה), מ"מ כל זמן שהיד סולדת בו הוא מבליע בתרנגולת "טעם משהו" שאינה אוסרת אלא "כשנכנס הפסח".

ומדמה מילתא למילתא (ולענ"ד אינו דומה כלל) ללמוד חומרה זו מהיש מחמירין בדין בשר שנשרה במים צוננים עם חמץ בפסח. ובאמת כבר כתב בזה המג"א בהלכה זו (סק"ט) שאינו דומה "דהתם מיירי במים דהוי לח ויהיב טעמא אבל הכא מיירי שהוציאו התרנגולת מן הקדירה סמוך לערב והניחיה לקערה בלא רוטב וכשנכנס הפסח עדיין הי' רותח' דאז אין אסורה אא"כ היס"ב כיון שאין שם רוטב".

וכנראה שנתבלבל הכותב בדיוק הלשון "טעם משהו" שהוא לשון שמופיע בשו"ע אדה"ז בכל הלכות פסח, גם במקומות שישנו טעם גמור. ואינו מתכוון דווקא לטעם שהוא פחות משיעור "נותן טעם" בשאר

איסורים שאינו אסור אלא באיסור חמץ משעת כניסת חג הפסח ואילך. ולכן הדיוק הראשון אינו, דאין ללמוד משינוי לשון אם הלשון אינו שונה כלל מכל שאר המקומות בהלכות פסח, וגם בתחילת סעיף זה כתב הלשון "טעם משהו" גבי דברים שנותנים טעם גמור וכן בהרבה מקומות.

וגם דיוק השני אינו חידוש בדברי אדה"ז ודבריו מועתקים מפי' המג"א הנ"ל בדברי הרמ"א (ס"ג) שגם לדברי המג"א אין התרנגולת נאסרת כשהוציאו מהקדירה קודם הפסח רק "כשנכנס הפסח" ו"עדיין הי' רותח' דאז אין אסורה אא"כ היס"ב כיון שאין שם רוטב", והוא אותו הדבר ממש שהעתיק אדה"ז.

מ"מ טעמא בעי (בדברי המג"א), אי כשי' הרש"ל ואו"ה ס"ל, למה אין התרנגולת אסורה עוד מלפני הפסח? ולמה נאסר רק משעת כניסת החג? וכדיוק רעק"א (הנ"ל).

והנה, המעיין בדברי המג"א יבין שאין כוונתו לפסוק בכל מקום כשי' הרש"ל ואו"ה, ולכן אין התרנגולת אסורה אחרי שהוציאו לפני הפסח (רק בכניסת החג וכמשי"ת). וכדיוק הגליון מהרש"א בשו"ע יו"ד (סי' צד ס"ק לד) שמוכיח כשי' המג"א אינו כדעת הרש"ל ואו"ה בשאר איסורים. והבין זה ממה שהרמ"א הביא שי' המחמירין בכלי שני בפסח הגם שאין הדין כן בכל השנה וגם הרמ"א אינו סובר כשי' זו להלכה גם בפסח רק שמסיים (הרמ"א) "וטוב להחמיר". וכתב המג"א בביאור דברי הרמ"א שלכן יש להחמיר גם כשהוציאו התרנגולת מהקדירה בע"פ והיתה רותחת בכניסת החג כשיעור יס"ב כשי' או"ה ורש"ל. ולכן הביא שיטתם בסוף דבריו "דכתבו הפוסקים בי"ד סי' צ"ד בדבר עב כזה לעולם הוא ככ"ר כ"ז שהיס"ב".

אבל כנראה שחומרה זו אינו אלא בפסח משא"כ בשאר איסורים (וכן באיסור זה בע"פ) שאין שיטת המג"א לפסוק כהרש"ל ואו"ה להלכה ורק משום חומרת הפסח (וראה שו"ע אדה"ז [בתחי' סי' תמז] ג' הטעמים למה החמירו חז"ל באיסור חמץ בפסח לאסרו במשהו) וע"ד שי' הרמ"א בכלי שני (אלא שהרמ"א כתב שרק "טוב להחמיר" והמג"א כתב דינו בסתם). ואדה"ז לא הוסיף כאן כלום מדילי' ורק העתיק מדברי המג"א. (ועיין בדברי הצ"צ [בשו"ת יו"ד סי' סה] שנראה מדבריו שלמד כן בדברי המג"א וראה בספר שבת כהלכה להרב י. פרקש [פ"א ס"ק קיא ואילך ב"ציונים והערות" וס"ק לא ואילך ב"ביאורים" שמפלפל עוד בזה).

אמנם עדיין צ"ע למה כתב המג"א דין זה בסתם (וכן בהעתקת אדה"ז) ולא השאיר פתח להתיר חומרה זו אף בהפסד מרובה וצורך גדול, ונראה כמו שפסק כן מעיקר הדין? ואולי באמת סובר המג"א (וכ"ה שי' אדה"ז) כשי' הרש"ל ואו"ה (בפסח), ומשום חומרת הפסח (כמו שהחמירו חכמים לאסור חמץ במשהו). ועדיין צ"ע.

בענין לימוד התורה לגוי העומד להתגייר ובדברי האג"מ בזה [גליון]

הת' יוסף גליצנשטיין
תות"ל 770

בגליון הקודם (עמ' 63 ואילך) הביא הרב ח.ר. שי' את דברי הגרמ"פ ז"ל, לגבי לימוד התורה לגוי שבא להתגייר "דכיון שבא לגייר, שרי ללמדו תורה", ובהמשך דבריו כותב הגרמ"פ "ובודאי אין לדקדק לצמצם לומר רק מה שמוכרח לידע תיכף, ומה שגורם יותר טעם שיקשה עליו ויפרוש, דהא נעמי אמרה לרות גם איסור תחום שבת שאינו דבר המצוי לבני אדם הכרח לילך יותר מתחום שבת. . . וכ"ש שרחוק מאד שיהי' נחוץ לילך תחום שבת דאורייתא שהוא י"ב מיל, שיהי' הכרח להודיע לה בשביל הגרות, לא בשביל שתדע שלא תעבור כיון שלא מצוי. . . ולא בשביל דשמא תפרוש בשביל זה דשום גר לא יפרוש בשביל זה דהוא קל לקיימה, וגם לא שייך להודיע דשני קברים נמסרו לבית דין דגם כן אין זה צורך להגרות כלל דזה לא יעשה כלום לפרוש מלהתגיר בשביל זה. ורצתה נעמי להורות לה חומר המצות והאיסורין וחיבותן...". ומכיון שמדבר שאר האחרונים משמע שאין ללמד הגוי תורה קודם גירותן (כשיטת רע"א) דחה הרב הנ"ל את ראיותיו מסיפור נעמי ורות, באופנים שונים.

אך הנה בשיחת יום ב' דחג השבועות תשל"א¹ דיבר הרבי באריכות אודות סיפור הגיור של רות ואשר ממנה ניתן ללמוד לדורות את פרטי

1) נדפסה ב"שיחות קודש" תשל"א ח"ב עמ' 227. ע"פ הוראת הרבי עיבד הרב טוביה בלוי השיחה בלשון הקודש ופירסמה ב"שמעתין". נדפסה גם ב"מקדש מלך" ח"ב עמ' 353 ואילך.